

TARIX DARSINI TASHKIL ETISHNING METODOLOGIK JIHATLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8040829>

Xasanova Nafisa Mahmudjon qizi

Andijon shahar 18-maktab tarix fani o'qituvchisi

Annotatsiya.

O'zbekiston xalqlari tarixini o'rganish o'quvchilarni avlodlarimizning ko'p ming yillik madaniy va ma'naviy merosi, ularni jahon ilmiy tafakkuri va madaniyati taraqqiyotiga qo'shgan ulkan hissasi bilan tanishtirish, madaniyatimizning benazir allomalari nomlarini hurmat bilan tilga olish, ular bilan fahrlanishga, milliy iftixor tarbiyasini amalga oshirishga yordam beradi. Shunday qilib, O'zbekiston xalqlari tarixi o'qituvchilarining milliy ongini o'stirishda, o'zlikni anglashida, ular siyosiy madaniyatini oshirishda, mustaqil respublikamizning ijtimoiy faol va ma'naviy barkamol kishilarni haqiqiy inson, vatanparvar qilib tarbiyalashda juda katta imkoniyatlarga egadir.

Kalit so'zlar.

xalqlar, tarix, o'quvchilar, avlodlar, madaniy, ma'naviy, meros, jahon, ilmiy, tafakkur, madaniyat, taraqqiyot, Benazir, allomalar, hurmat, fahr, milliy, iftixor, tarbiya, xalq, tarbiya.

Tarix fanining metodologiyasi, Tarix metodologiyasi - tarix fanining predmeti va obyektini, ilmiy tarixni bilish maqsadini belgilaydigan, tarix fanining ilmiy va ijtimoiy holatini, uning intizomiy tuzilishini o'rganuvchi, tarixiy bilish nazariyasini ishlab chiqadigan maxsus tarix fani. (jumladan, umumiy falsafiy, gnoseologik va gnoseologik asoslari, tamoyillari, darajalari, turlari, bosqichlari, tarixiy bilish usullari va tarixiy bilimlar natijalarini taqdim etish usullari, shuningdek tarixiy bilim shakllari).

Tarix fani - bu aniq jamiyatlar va ularning o'tmishdagi, hozirgi va kelajakdagi rivojlanishi to'g'risida haqiqiy aniq bilimlarni olishga qaratilgan ilmiy ijtimoiy institutlar, professional tadqiqotchilar, ilmiy va kognitiv faoliyat turlari tizimi. ushbu kognitiv faoliyatda olingan yordamchi bilimlar, shuningdek uni amalga oshirish uchun zarur.

O'quvchilarning tarixiy tafakkuri ularning umumiy dunyoqarashining shakllanishi bilan birgalikda boradi. O'quvchilarning dunyoqarashida tarixiy tafakkurning rivojlanishi uning amaliy faolligini ta'minlaydi. Ya'ni, tarixan dunyoda mavjud bo'lgan fan-texnika yangiliklarini o'zlashtirishi bilan o'z

faoliyatida yangilikka intilish o'zida yaratuvchanlik faoliyatini shakllantiradi. O'quvchi tarix fanidan bilimlar asosini o'zlashtirganda millatimiz va boshqa xalqlarning o'tmish, kecha va bugungi taraqqiyoti to'g'risidatushunchaga ega bo'ladi. Tarix ta'limi har bir odamga etnomilliy, umummilliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'zlashtirishga yordam berishi lozim. Bu o'quvchinishaxs, fuqaro, inson sifatida shakllanishiga asos bo'ladi.

Tarix fani uchta vazifani bajarishga qaratilgan:

-o'quvchilarga tarixiy bilimlarning asoslarini berish, ularning chuqurligi va mustahkamligini ta'minlash;

-o'quvchilarda tarixni ilmiy tushunishning shakllanishi va milliy tarix,

-xorijiy mamlakatlar va xalqlar tarixiga hurmat munosabatida bo'lishni ta'minlashga;

-o'quvchilarda tarixiy ong, tarixiy xotira, tarixiy tafakkurni rivojlantirish va o'quvchilarning bilimlarini mustaqil o'zlashtirish va qo'llashga o'rgatishdir.

Tarix kursining maksimal, talim tarbiya vazifalarining muvafaqiyatli amalga oshirilishi o'qitishning mazmuniga bog'liq bo'lgandek, tarix kursini uzlashtirish darajasi h'am o'z navbatida o'qitishning ilmiy asosda, maqsadga muvofiq tashkil qilinishiga, o'qituvchining urganiladigan mavzunan maqsadi, talim tarbiya vazifalari va mazmuniga mos keladigan talim formalari, o'qitish usullari h'anda vositalaridan qay darajada maqsadga muvofiq foydalana bilishga bog'liqdir. Shuningdek, o'qitishning natijalari h'am o'qituvchining o'qitishdan kuzlangan maqsadni, uning talim-tarbiyaviy vazifalarini aniq belgilay olishga, kursning mazmuniga mos tarzda amalga oshirishga erdam oladigan metod va usullardan ilmiy asosda foydalana bilishga bog'liqdir.

Talimni muayyan pedagogik maqsadga yo'naltirmoq uchun o'qituvchi maktabda tarix uqitishning maqsadini, uning asosini tashkil qilgan talim-tarbiya vazifalarini bilib olishining o'zi kifoya qilmaydi. Shu bilan birga, umumiy vazifalarni amalga oshirishda h'ar bir sinfda o'qitiladigan tarix kursining o'rni, vazifalari, o'z navbatida mazkur kursining o'qitishning talim-tarbiya vazifalarini amalga oshirishda uning h'ar bir bo'limi, bulimdagi mavzular h'atto h'ar bir darsda utiladigan mavzuning h'am asosiy vazifalari oldindan belgilab olinishi kerak. Chunki h'ar bir tarix darsining butun tarix kursining umumiy darslar tizimida tutgan o'rni bor, bu darsda maktabda tarix o'qitish oldiga qo'yilgan umumiy vazifaning qandaydir elementi eki bo'lagi h'al etiladi. Tarix o'qitish usullari o'qitish jaraenin tarkibiy qismlari ular o'rtasidagi qat'iy takrorlanadigan o'zaro aloqa va bog'lanishlarda nomoen buladigan qonuniyatlarni ochib beradi va tarix o'qitish

jaraenini takomillashtirishda ulardan foydalanig yo'l-yo'riqlarini h'am ko'rsatib beradi. Tarix o'qitish jaraeni ikki yo'l bilan o'rganiladi:

1. Kuzatish usuli. Bu usulda foydalanganda, turli xildagi o'quv metodik adabietlar, o'quvchilarning ezma ishlari, maruzalari, ularning javoblari ezilgan kuchirmalar, o'qitishga berilgan bah'o va chiqarilgan xulosalar bilan tanishib chiqiladi, darslar kuzatiladi, o'quvchilarning bilimi va malakalar o'rganiladi.

2. Tadqiqot usuli. O'qituvchi o'qitish jaraenini o'zi h'oxlaganicha uyushtiradi. O'nga bazi o'zgarishlar kiritadi, natijasini tekshirib kuradi. Xullas, ijodiy ish qiladi va uning bu ishi ilmiy tadqiqotga uxshab ketadi. Taniqli pedagog Suxomlinskiy: "Pedagogik meh'nat ilmiy 6 tadqiqotga yaqin turadi" degan edi. Biroq, o'qituvchi qilgan ijodiy izlanishlarining ilmiy todqiqotdan farqi , avvalo, shundaki o'qituvchi darsda amaliy vazifalarni h'al qilishi uning xulosalari esa, o'z faoliyatining natijasi bo'ladi. Ilmiy tadqiqotda ko'pchilik o'qituvchilarniig ishi uchun umumiy bo'lgan qonuniyatlar tadqiq etiladi, chiqarilgan xulosalar ilmiy asosda rasmiylashtiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROYXATI:

1. Blok M. Tarixdan uzr so'rash yoki tarixchining hunari / Per. E. M. Lisenko . 2-nashr, qo'shing. M., 1986 yil.

2. Махмудова, Д. Б., & Узгунова, К. Е. (2023). ВАЖНОСТЬ ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТИ В НЕПРЕРЫВНОМ ОБРАЗОВАНИИ. PEDAGOG, 6(3), 516-519.

3.

4.

<http://www.econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/1665/1539>

5. <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/2430/2095>

6.

<http://www.econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/1665/1539>